

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КАФЕДРА ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О. Б. Жильцов

_____ 2015 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ. ФОРТЕПІАНО

Галузь знань – 0202 «Мистецтво»

Спеціальність 7.02020401 – «Музичне мистецтво»

Освітній рівень – «спеціаліст»

Інститут мистецтв

2015 – 2016 навчальний рік

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова.
Заступник директора з науково-методичної
та навчальної роботи

А.О. Таранник

Робоча програма навчальної дисципліни «Основний музичний інструмент. Фортепіано» для студентів галузі знань 0202 «Мистецтво» спеціальності 7.02020401 «Музичне мистецтво» освітнього рівня «спеціаліст».

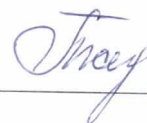
Розробник:

Економова Ольга Серафимівна, старший викладач кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв

Протокол від «02» вересня 2015 року № 1

Завідувач кафедри інструментально-виконавської майстерності

(підпис)

Т.М. Пляченко

© Економова О.С., 2015
© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
I. Опис предмета навчальної дисципліни	6
II. Тематичний план навчальної дисципліни	7
III. Програма навчального курсу	8
IV. Навчально-методична карта дисципліни	9
V. Завдання для самостійної роботи студента	10
VI. Система поточного і підсумкового контролю	11
VII. Методи навчання	13
VIII. Методичне забезпечення курсу	13
X. Орієнтовний репертуар	14
XI. Рекомендована література	15
Основна література	15
Додаткова література	15

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча програма навчальної дисципліни «Основний музичний інструмент. Фортепіано» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено на основі освітньої програми підготовки фахівців з галузі знань 0202 «Мистецтво» спеціальності 7.02020401 «Музичне мистецтво» освітнього рівня «спеціаліст».

Навчальна дисципліна «Основний музичний інструмент. Фортепіано» містить такі розділи:

- 1) теоретичний (реалізується у ході індивідуальних занять із кожним студентом залежно від його здібностей та попередньої музичної підготовки);
- 2) практичний (здійснюється в ході індивідуальних аудиторних занять у процесі вивчення музичних творів та їх художнього виконання);
- 3) самостійна робота студентів (реалізується в конкретних завданнях для самостійного опанування у позааудиторних домашніх заняттях).

Мета навчального курсу – подальший розвиток набутих у бакалавраті інструментально-виконавських умінь, необхідних для музично-педагогічної діяльності в середніх загальноосвітніх навчальних закладах.

Завдання навчального курсу:

1. Удосконалення навичок гри на основному музичному інструменті у процесі засвоєння інструментальних творів різних форм.
2. Накопичення музичного репертуару для проведення навчальної та позакласної діяльності у шкільних та культурно-освітніх установах.
3. Формування готовності вирішувати питання добору та інтерпретації дидактично-доцільних зразків національного та зарубіжного музичного мистецтва з урахуванням вікових можливостей школярів.
4. Виховання естетичних смаків та ціннісних орієнтацій студентів.
7. Формування індивідуального виконавського стилю та сценічної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Міждисциплінарний взаємозв'язок. Засвоєння навчального курсу «Основний музичний інструмент. Фортепіано» передбачає інтеграцію знань, умінь і навичок з таких дисциплін: додатковий музичний інструмент; оркестровий клас; сольфеджіо; історія музики.

У результаті вивчення дисципліни «Основний музичний інструмент. Фортепіано» у студентів мають бути сформовані такі фахові та загальні **компетентності:**

– *інструментально-виконавська* (вільне володіння музичним інструментом (інструментами) та здатність його використовувати у навчальній і концертно-виконавській діяльності; володіння навичками читання нот з аркуша, транспонування, добору музики на слух; володіння методами навчання гри на музичних інструментах; здатність організувати інструментальне музикування школярів на уроках музичного мистецтва та в позанавчальний час);

– *світоглядна* (наявність ціннісно-орієнтаційної позиції; загальнокультурна ерудиція, світогляд; розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професії; збереження національних духовних традицій);

– *інформаційна* (здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань; здатність до ефективного використання інформаційних ресурсів мережі Інтернет, які містять текстовий, аудіо- і відеоматеріал у соціальній та професійній діяльності);

– *самоосвітня* (здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку; спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію у фаховій діяльності; прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху)

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ОСНОВНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ. ФОРТЕПІАНО»

Курс	Галузь знань, спеціальність, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів відповідних ECTS: 4</p> <p>Кількість змістових модулів: 2</p> <p>Загальна кількість годин: 144</p> <p>Кількість годин на тиждень: I сем. – 4 II сем. – 3</p>	<p>Шифр та назва галузі знань: 0202 – «Мистецтво».</p> <p>Шифр та назва спеціальності: 7.02020401 – «Музичне мистецтво»</p> <p>Освітній рівень: «Спеціаліст».</p>	<p>Обов'язкова дисципліна</p> <p>Рік підготовки 1 рік</p> <p>Семестри I – II</p> <p>Аудиторні (практичні) заняття: I сем. – 58 год. II сем. – 34 год.</p> <p>Самостійна робота: I – 14 год. II – 38 год.</p> <p>Модульний контроль: –</p> <p>Вид підсумкового контролю: <i>залік</i> – II сем.</p>

**II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ. ФОРТЕПІАНО»**

ОР «Спеціаліст»

№ тем	Назви теоретичних/практичних розділів	Кількість годин					
		Разом	Аудиторних	Лекційних	Семестровий контроль	Практичних	Модульний контроль
I СЕМЕСТР							
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1: Розвиток виконавської майстерності студента							
1.1	Розвиток виконавських навичок під час роботи над творами шкільного репертуару.	36	29			29	7
1.2	Розвиток навичок стильової і жанрової інтерпретація фортепіанних творів.	36	29			29	7
Усього за I семестр		72	58			58	14
II СЕМЕСТР							
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2: Закріплення технічних навичок, необхідних для кваліфікованої роботи майбутнього вчителя музичного мистецтва							
2.1	Створення художнього образу фортепіанного твору та відображення його емоційного змісту.	36	17			17	19
2.2	Акумулявання виконавсько-художніх умінь та навичок.	36	17			17	19
Усього за II семестр		72	34			34	38
УСЬОГО ЗА НАВЧАЛЬНИЙ РІК		144	92			92	52

III. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 (V КУРС, І СЕМЕСТР)

Розвиток виконавської майстерності студента

Тема 1. Розвиток виконавських навичок під час роботи над творами шкільного репертуару

Закріплення технічних прийомів та способів оволодіння творами, які пов'язані з розвитком внутрішнього слуху, зі слуховими навичками. Розвиток виконавських здібностей. Усвідомлення важливої ролі навчально-художнього репертуару у процесі фортепіанного навчання. Удосконалення техніки читання з листа зі складним ритмом, модуляцією. Вміння полегшити складну фортепіанну фактуру, оперування музично-слуховими уявленнями.

Тема 2. Розвиток навичок стильової і жанрової інтерпретація фортепіанних творів

Уміння використовувати знання про форму, характер, динаміку розвитку фортепіанних творів. Закріплення виконавських навиків, знань особливостей видобування, тембральності у творах різних стилів, жанрів, форм. Розширення музичного світогляду, творчих здібностей, відчуття динаміки, ритмічної та художньої цілісності твору.

Основна література: 1 – 16.

Додаткова література: 17 – 20.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 (V КУРС, ІІ СЕМЕСТР)

Закріплення технічних навичок, необхідних для кваліфікованої роботи майбутнього вчителя музичного мистецтва

Тема 3. Створення художнього образу фортепіанного твору та відображення його емоційного змісту

Формування уявлень про специфіку музично-образного відображення світу. Використання власного емоційно-естетичного досвіду для створення художнього образу фортепіанного твору, реалізувати педагогічно-виконавський задум інтерпретації музичних творів.

Тема 4. Акумуляція виконавсько-художніх умінь та навичок

Формування творчого інтересу до виконуваних фортепіанних творів. Розвиток художньо-виконавських можливостей під час роботи над фортепіанним репертуаром. Вміння розкрити ідейно-естетичний зміст твору через розвиток музичної форми і показати специфічні особливості звучання інструменту. Удосконалення системи музично-слухових уявлень на основі методичного та виконавського аналізу музичних творів у взаємозв'язку з конкретним рішенням художніх завдань. Удосконалення змістовного та виразного виконання, вміння усвідомлювати твір вцілому при реалізації виконавських завдань.

Основна література: 1 – 16.

Додаткова література: 17 – 20.

**IV. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ. ФОРТЕПІАНО»
ОР «спеціаліст»**

Аудиторні (практичні заняття) – 92 год. Самостійна робота – 52 год.

	I семестр		II семестр	
Модулі	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	
Назва модуля	Розвиток виконавської майстерності студента		Закріплення технічних навичок, необхідних для кваліфікованої роботи майбутнього вчителя музичного мистецтва	
Кількість балів за модуль	619 балів		367 балів	
Заняття №	1 – 29	30 – 58	1 – 17	18 - 34
Теми занять	Тема 1. Розвиток професійних музичних умінь	Тема 2. Розвиток виконавських навичок під час роботи над творами шкільного репертуару	Тема 3. Створення художнього образу фортепіанного твору та відображення його емоційного змісту	Тема 4. Акумуляція виконавсько-художніх умінь та навичок
Відвідування	14,5 б.	14,5 б.	8,5 б.	8,5 б.
Робота під час занять	290 б.	290 б.	170 б.	170 б.
Самостійна робота	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.
Види поточного контролю	–	–	–	–
	Усього за I семестр – 619 балів		Усього за II семестр – 367 балів	
	Усього за період роботи до заліку – 986 балів (що прирівнюється до 100 балів з рахуванням коефіцієнта – 9,86)			

V. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

№	Зміст завдання	К-сть годин	Література	Академічний контроль	Бали
1.	Тема 1. Закріплення технічних прийомів та способів оволодіння творами, які пов'язані з розвитком внутрішнього слуху, зі слуховими навичками. Розвиток виконавських здібностей. Усвідомлення важливої ролі навчально-художнього репертуару у процесі фортепіанного навчання. Удосконалення техніки читання з листа зі складним ритмом, модуляцією. Вміння полегшити складну фортепіанну фактуру, оперування музично-слуховими уявленнями.	7	Нотна література	Прослуховування	5
2.	Тема 2. Уміння використовувати знання про форму, характер, динаміку розвитку фортепіанних творів. Закріплення виконавських навиків, знань особливостей видобування, тембральності у творах різних стилів, жанрів, форм. Розширення музичного світогляду, творчих здібностей, відчуття динаміки, ритмічної та художньої цілісності твору.	7	Нотна література	Прослуховування	5
3.	Тема 3. Формування уявлень про специфіку музично-образного відображення світу. Використання власного емоційно-естетичного досвіду для створення художнього образу фортепіанного твору, реалізувати педагогічно-виконавський задум інтерпретації музичних творів.	19	Нотна література	Прослуховування	5
4.	Тема 4. Формування творчого інтересу до виконуваних фортепіанних творів. Розвиток художньо-виконавських можливостей під час роботи над фортепіанним репертуаром. Вміння розкрити ідейно-естетичний зміст твору через розвиток музичної форми і показати специфічні особливості звучання інструменту. Вдосконалення системи музично-слухових уявлень на основі методичного та виконавського аналізу музичних творів у взаємозв'язку з конкретним рішенням художніх завдань. Удосконалення змістовного та виразного виконання, вміння усвідомлювати твір у цілому при реалізації виконавських завдань.	19	Нотна література	Прослуховування	5
	Усього	52			20

VI. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Навчальні досягнення спеціалістів з дисципліни «Основний музичний інструмент» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь і навичок.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види контролю.

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів за одиницю	Одиниць	Всього
1.	Відвідування	0,5	92	46
2.	Робота на практичних заняттях	10	92	920
3.	Модульні контрольні прослуховування	–	–	–
4.	Самостійна робота	5	4	20
	Всього без підсумкового контролю			986
	Коефіцієнт			9,86

У процесі оцінювання навчальних досягнень спеціалістів застосовуються такі методи:

– **методи усного контролю:** індивідуальне прослуховування, академічний концерт основної програми та професійного репертуару. Співбесіди, екзаменаційне прослуховування.

– **методи самоконтролю:** уміння самостійно проаналізувати, оцінити виконання творів програмного репертуару, самоаналіз.

Порядок переведення рейтингових показників успішності в європейську шкалу ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Критерії оцінювання
90 – 100	«Відмінно»	A	Студент виявив відмінне володіння основним музичним інструментом, високий рівень виконавської техніки та інтерпретаційних умінь, бездоганно виконав твори екзаменаційної програми відповідно до програмових вимог з основного музичного інструменту.
82 – 89	«Добре»	B	Студент виявив добрий рівень володіння основним музичним інструментом та успішно виконав твори екзаменаційної програми з дотриманням авторського тексту та інтерпретаційного плану з незначними технічними огріхами.
75 – 81	«Добре»	C	В загальному вірне відтворення нотного тексту творів екзаменаційної програми з певними текстуальними помилками. Студент виявив належний рівень інструментально-виконавської техніки.
69 – 74	«Задовільно»	D	Студент виявив достатній рівень володіння основним музичним інструментом та знання творів екзаменаційної програми, але допустив кілька суттєвих текстуальних помилок.
60 – 68	«Задовільно»	E	Рівень володіння музичним інструментом та знання творів екзаменаційної програми задовольняє мінімальні вимоги з навчальної дисципліни.
35 – 59	«Незадовільно»	FX	Студент продемонстрував посередній рівень володіння музичним інструментом, допустив значну кількість текстових помилок і технічних огріхів. Студент має можливість повторного складання екзамену.
1 – 34	«Незадовільно»	F	Студент допустив суттєві помилки в тексті твору, виявив низький рівень володіння основним музичним інструментом та неспроможність до подальшого навчання у ВНЗ (потребує обов'язкового повторного вивчення курсу).

**Розподіл балів за темами змістових модулів,
що присвоюються студентові упродовж вивчення навчального курсу
«Основний музичний інструмент»**

I семестр		II семестр	
Змістовий модуль 1 (практичні заняття + самостійна робота)		Змістовий модуль 2 (практичні заняття + самостійна робота)	
Тема 1.1	Тема 1.2	Тема 2.1	Тема 2.2
309,5	309,5	183,5	183,5
Усього за I семестр – 619 балів		Усього за II семестр – 367 балів	
Усього за період роботи до заліку – 986 балів (без урахування коефіцієнта). Коефіцієнт – 9,86			

VII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

- *словесні*: пояснення, розповідь, бесіда.
- *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *практичні*: вправи.

2. За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності (навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості тощо).

VIII. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

1. Робоча навчальна програма з дисципліни.
2. Нотна література.
3. Мистецтвознавча література з проблем інструментального виконавства.
4. Методична література з навчання гри на фортепіано.
5. Аудіо- та відеозаписи занять і концертних виступів видатних педагогів та виконавців.

ІХ. ОРІЄНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР

П'єси

Бабаджанян А. Елегія Соль-мінор.
Бетховен Л. Концертданси. Екосези.
Гершвін Дж. Прелюдії (за вибором).
Глінка М. Баркарола.
Дремлюга М. Прелюд Фа-дієз мажор.
Лисенко М. Експромт.
Мендельсон Ф. Пісні без слів (за вибором).
Прокоф'єв С. Миттєвості тв. 22.
Равель М. Пavana.
Рахманінов С. Елегія. Прелюдії (за вибором).
Сен-Санс К. Карнавал тварин.
Степовий М. Маленька поема. Прелюд.
Чайковський П. Пори року (за вибором).
Шопен Ф. Ноктюрни. Вальси.
Шостакович Д. Прелюдії (за вибором).
Штогаренко А. Етюди-картини (за вибором).
Шуберт Ф. Музичні моменти.
Шуман Р. Фантастичні п'єси.
Якушенко І. Джазовий альбом (за вибором)

Поліфонічні твори

Бах І. Прелюдії і фуги.
Гендель Г. Чаконна Фа-мажор.
Глінка М. Фуга Ля-мінор. Фуга До-мажор.
Кабалевський Д. Прелюдії та фуги.
Регер М. Фугетта тв.17.
Скорик М. Прелюдії та фуги Соль-мажор,
Хіндеміт П. Фуга Фа-мажор.
Шостакович Д. Прелюдії та фуги Ре-мажор,
Шумейко В. Прелюдія та фуга Соль-мажор.
Щедрін Р. Прелюдія та фуга Ля-мінор.

Твори великої форми

Бетховен Л. Сонати (за вибором).
Гайдн Й. Сонати (за вибором).
Гендель Г. Соната-фантазія До-мажор.
Глінка М. Варіації на тему романсу
Гріг Е. Соната Мі-мінор.
Моцарт В. Сонати (за вибором),
Прокоф'єв С. Пасторальна сонатина До-мажор.
Скарлатті Д. Сонати (за вибором).
Степаненко М. Соната-балада Мі-мажор.
Шуберт Ф. Сонати Ля-мінор, Ля-мажор.
Хачатурян А. Сонатина До-мажор.

Х. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Алексеев А. Д. Методика обучения игре на фортепиано. – М.: Музыка, 1978. – 287 с.
2. Баренбойм Л. А. Путь к музыцированию. – 2-е изд. – Л.: Сов. композитор, 1973. – 270 с.
3. Браудо И. А. Об изучении клавирных сочинений Баха в музыкальной школе. – М.: Музгиз, 1965. – 80 с.
4. Голубовская Н. И. Искусство педализации. – Л.: Сов. композитор, 1985. – 96 с.
5. Кабалевський Д. Б. Про трьох китів та про інші цікаві речі. – К.: Муз. Україна, 1973. – 190 с.
6. Калинина Н. Т. Клавирная музыка Баха в фортепианном классе. – Л.: Сов. композитор, 1988. – 156 с.
7. Курковский Г. В. Питання фортепианного виконавства. Збірник статей. – К.: Муз. Україна, 1983. – 139 с.
8. Либерман Е. Я. Работа над фортепианной техникой. – М.: Искусство, 1985. – 144 с.
9. Маккиннон Л. Игра наизусть. – М.: Искусство, 1967. – 144 с.
9. Малиновская А. В. Класс основного музыкального инструмента. Искусство фортепианного интонирования. Учебное пособие для вузов. – М.: Искусство, 2005. – 379 с.
10. Маргулис В. И. Об интерпретации произведений Бетховена. – М.: Музыка, 1991. – 75 с.
11. Милич Б. Е. Воспитание ученика-пианиста в 5-7 классах ДМШ. – К.: Муз. Україна, 1982. – 86 с.
12. Милич Б. О. Про формування і вдосконалення викладацької майстерності педагогів-піаністів. – К.: Муз. Україна, 1971. – 62 с.
13. Нейгауз Г. Г. Об искусстве фортепианной игры. Записки педагога – М.: Музыка, 1982. – 297 с.
14. Падалка Г. М. Учитель, музыка, діти. – К.: КГПИ, 1982. – 144 с.
15. Тимакин Е. М. Воспитание пианиста. Методическое пособие. – М.: Музыка, 1989. – 144 с.
16. Цыпин Г. М. Обучение игре на фортепиано. – М.: Сов. композитор, 1994. – 176 с.

Додаткова література

17. Мартинсен К. А. Методика индивидуального преподавания игры на фортепиано / Карл Адольф Мартинсен; [пер. с нем. В. Л. Михелис]; ред. Л. И. Ройзмана. – М.: Музыка, 1977. – 127 с.
18. Савшинский С. И. Пианист и его работа / Самарий Ильич Савшинский. – Л.: Музыка, 1964. – 185 с.
19. Савшинский С. И. Работа пианиста над музыкальным произведением / Самарий Ильич Савшинский. – Л.: Музыка, 1964. – 187 с.
20. Савшинский С. И. Работа пианиста над техникой / Самарий Ильич Савшинский. – Л.: Музыка, 1964. – 106 с.